

Aandachtspunten bij mogelijke veranderingen in routekaart

Gezien het spoed-karakter in combinatie met de reikwijdte van deze vragen over mogelijke veranderingen in het maatregelenpakket, heeft de Corona Gedragsunit voor het onderstaande niet haar reguliere procedure kunnen volgen (o.a. review van de literatuur en input van een extern team aan experts). Met name voor de ‘knoppen’ waaraan gedraaid kan worden, en mogelijke effecten op naleving, welzijn en draagvlak, zou een meer uitgebreide procedure van toegevoegde waarde kunnen zijn.

De onderstaande reflecties zijn gebaseerd op criteria die de gedragsunit gebruikt om teksten over maatregelen te beoordelen. Die criteria zijn specifiek gericht op hoe maatregelen effectief te communiceren nadat ze zijn besloten. Dit document bevat dus geen reflecties op de mate waarin naleven, welzijn of draagvlak beïnvloed zou kunnen worden door het ‘draaien aan verschillende knoppen’. Daarvoor is meer tijd nodig.

De gebruikte criteria zijn:

- De regel dient in **concrete termen** de handeling, danwel de keten van handeling te beschrijven.
- De **doelgroep** dient gespecificeerd te worden en de definitie van de doelgroep dient duidelijk te zijn
- De **context** van het gedrag dient gespecificeerd te zijn. Is de regel onafhankelijk van de context en geldt deze altijd? Of geldt de regel in een specifieke context?
- Het **waarom** van de regel dient duidelijk beschreven te worden
- Is de regel **eenvoudig of complex**? De regel is complex
  - wanneer het gedrag voorbereidende gedragingen vereist,
  - wanneer het gedrag afhankelijk is van de sociale context,
  - wanneer het gedrag het beïnvloeden van het gedrag van anderen, zoals kinderen, betreft,
  - wanneer het gedrag een organisatieverandering betreft,
  - wanneer het gedrag varieert tussen doelgroepen en/of contexten,
  - en wanneer het gedrag deel uitmaakt van een grote hoeveelheid aan gedragsadviezen die door de doelgroep in die context uitgevoerd dient te worden.
- **Consistentie**: De regel dient consistent te zijn met andere regels – zowel qua inhoud als hoe over maatregelen op verschillende plekken wordt gecommuniceerd
  - Overweeg dus bij het draaien aan de afzonderlijke knoppen, de implicaties voor de begrijpelijkheid van het maatregelenpakket als geheel.

Format herijkingsvoorstel routekaart aantal m2

Communicatie

- Deze regel geldt voor culturele instellingen. Is het voor culturele instellingen duidelijk welke instellingen daaronder vallen?

- Specificeer de keten van handelingen die de doelgroep dient uit te voeren: Protocol opstellen voor reservering, triage en placering (dienen culturele instellingen dat zelf te doen? Geef dan handreikingen en voorbeelden); stoelcapaciteit berekenen (hoe en geef voorbeelden)
- Wanneer deze regeling straks naar het publiek wordt gecommuniceerd, breng dan onderscheid aan in de doelgroepen voor wie dit geldt: het individu of de organisatie. Woorden zoals stoelcapaciteit, triage en placering zijn te moeilijk voor communicatie richting het individu. Wellicht zijn deze termen bekend bij de culturele instellingen, maar ook hier is het aan te bevelen om deze termen te specificeren en uit te werken voor een betere uitvoerbaarheid. Het individu dient straks te weten of deze weer een bezoek kan brengen aan een culturele instelling. De maatregel hoeveel bezoekers er binnen toegestaan zijn is van belang voor de culturele instellingen zelf.
- Het betreft hier een complexe maatregel aangezien:
  - er voorbereidende gedragingen worden vereist (zowel voor de culturele instellingen als voor de bezoekers van deze instellingen). Beschrijf de keten van handelingen voor beide doelgroepen
  - het betreft het beïnvloeden van het gedrag van anderen: culturele instellingen dienen ervoor te zorgen dat bezoekers zich aan de basismaatregelen houden
  - het betreft een organisatieverandering
  - het gedrag maakt deel uit van een grote hoeveelheid gedragsadviezen
- Wanneer dit schema in de routekaart geïntegreerd gaat worden, overweeg dan om de huidige maatregelen weg te laten en enkel aan te geven wat de nieuwe maatregel is. Eventueel dikgedrukt zodat in het geheel te zien is waar er veranderingen zijn aangebracht.
- Geef voorbeelden. Bijvoorbeeld bij risiconiveau zeer ernstig: Als de maximale stoelcapaciteit (op basis van 1,5m stoelcapaciteit) 100 personen is, dan zijn er 30 personen toegestaan. Maar als er een maximale stoelcapaciteit is van 25 personen, zijn er 25 personen toegestaan
- Verplichte reservering, registratie en placering op basis van protocol. Welk protocol wordt hier bedoeld? Plaats een hyperlink naar het protocol in de tekst
- Beschrijf het waarom van deze regel. Hoe werkt deze regel in het voorkomen van infectie dan wel overdracht? En wat is de effectiviteit van de maatregel?
- Beschrijf de context. Geldt dit voor culturele instellingen binnen of ook buiten?
- Beschrijf hoe de context in kan worden gericht. Bijvoorbeeld door het plaatsen van handendesinfectiematerialen, looprichtingen, het managen van bezoekersstromen etc.

Consistentie

- Is deze maatregel consistent met andere maatregelen? Bijvoorbeeld met andere regelingen voor het inrichten van ruimten op basis van m², zoals horeca?

Knoppen voor het vormgeven van tussenstappen

Hieronder volgen onze reflecties en aandachtspunten waar mogelijk per 'knop'.

- Binnen/buiten: activiteiten die binnen danwel buiten plaatsvinden.
  - Uit onze vragenlijstdata blijkt dat het houden van 1,5m afstand over het algemeen makkelijker buiten na te leven is dan binnen. Daar staat tegenover dat handen wassen makkelijker binnen uit te voeren is. Richt bij binnenactiviteiten de context goed in zodat het makkelijk wordt gemaakt voor mensen om 1,5 meter afstand te houden. Voor buitenactiviteiten kan er extra worden ingezet op oplossingen voor een goede (hand)hygiëne. Bijvoorbeeld bij buitensporten in groepsverband desinfectiemiddelen aan te kunnen bieden aan deelnemers en desinfectiepalen bij ingangen in parken.
  - Maak ook een onderscheid tussen publieke en private ruimtes.
- Zitten/vrij bewegen: activiteiten die danwel zitten danwel staand plaats hebben.
  - Of dit mogelijk is, bijvoorbeeld door de 1,5m afstand goed te kunnen naleven, is sterk afhankelijk van de ruimte en activiteit
- Intensiteit contacten: bijvoorbeeld voor wat betreft tijdsduur van het contact.
  - Is er hier een verschil met duur van het bezoek hieronder?
- Leeftijd (jeugd/jongvolwassenen/volwassenen): 0 tot en met 18 jaar / 18 tot en met 27 jaar / 27 jaar plus.
  - Overweeg hier ook ouderen en kwetsbare groepen te vermelden
- Individueel/groepsverband
  - Naleving van maatregelen individueel of in groepsverband is afhankelijk van de context. Sporten in groepsverband met een sportinstructeur die erop toeziet dat de basismaatregelen worden nageleefd en daarop ook kan sturen, kan wellicht voor een hogere naleving zorgen (ook door peer pressure) dan individueel sporten. Richt ook hier de context weer goed in. Zorg er bij sporten in groepsverband voor dat er genoeg tijd wordt gemaakt om iedere deelnemer veilig ergens naar binnen te laten gaan en plaats te laten nemen.
- Specifieke protocollen/afsprakenkader met sectoren/branches: bijvoorbeeld het al dan niet betrekken van zelfregulering door sectoren.
  - Zelfregulering van sectoren zou goed kunnen werken aangezien deze er ook vanuit economisch opzicht bij gebaat zijn dat er geen besmettingen plaatsvinden, bijvoorbeeld omdat een organisatie de deuren weer moet sluiten vanwege één of meerdere besmettingen.
- Aantal personen per m2
  - Overweeg niet alleen de oppervlakte van een ruimte, maar ook de indeling van de ruimte. Een supermarkt staat bijvoorbeeld vol met schappen en daardoor ontstaan er nauwe paden/gangen. We zien ook dat bijna de helft van de mensen aangeeft het (heel) moeilijk te vinden om 1,5m afstand te houden in de supermarkt. In een concertzaal met dezelfde oppervlakte van een supermarkt kan het om die reden makkelijker zijn om 1,5m afstand te houden.
- Regionaal/nationaal

- Communiceer duidelijk over hoe om te gaan met verschillen tussen regio's wanneer daar andere maatregelen zouden gelden. Bijvoorbeeld wanneer er in de ene regio restaurants geopend zijn, mag je dan uit eten gaan in een andere regio als je zelf in een regio woont waar de horeca gesloten is.
- Ventilatie
  - Wordt hier bedoeld dat er minder strikte maatregelen gelden naarmate er ergens meer geventileerd kan worden?
- Hoeveelheid verschillende contacten met derden
  - Uit onze data blijkt dat er een hoger draagvlak en nalevingspercentage is voor een maximum aantal bezoekers van 2, ten opzichte van maximaal 1 bezoeker.
  - Zorg voor een maatregel die mensen logisch vinden. De maatregel van maximaal 1 bezoeker is niet logisch aangezien een stel wel iemand op bezoek mag gaan, maar diezelfde persoon niet op bezoek kan gaan bij dat stel. Vanuit gedragswetenschappelijk perspectief kun je dan verwachten dat mensen de maatregel niet naleven. Daarnaast denkt een minderheid (37,6%) dat deze maatregel helpt bij het bestrijden van het virus.
  - Zorg ervoor dat er zo min mogelijk ruimte is voor interpretatie van de regel. Zo bleek dat er voor de sociale bubbel in België, maar een nalevingspercentage was van 20%
- Duur van het bezoek
  - Geef duiding waarom de duur van het bezoek gereguleerd dient te worden. Kan de duur van het bezoek het besmettingsrisico beïnvloeden? Of gaat het niet over de verspreiding van het virus, maar om meer mensen de kans te geven om een opengestelde gelegenheid te bezoeken?
- Looproutes
  - Looproutes kunnen een goed middel zijn om de context/omgeving zodanig in te richten dat het makkelijker wordt voor mensen om 1,5m afstand te houden. Ook andere markeringen die aangeven waar mensen zich mogen begeven kunnen bijdragen. Zie ook bijvoorbeeld de cirkels in het park of markeringen op zitplaatsen waar mensen wel en niet mogen gaan zitten of markeringen bij wachtrijen.
- Alcoholgebruik
  - Vanuit gedragswetenschappelijk perspectief is te verwachten dat mensen bij het gebruik van alcohol de (basis)maatregelen minder goed naleven.
  - Deze knop is contextgevoelig. Het niet verkopen van alcohol na een bepaalde tijd in de supermarkt zal waarschijnlijk minder weerstand opleveren dan een alcoholverbod bij het openen van de horeca.
- Reservering, triage en placering
  - In het document 'herijkingsvoorstel routekaart aantal m2' staan deze drie punten onder elk risiconiveau. Is het logisch dat er aan deze knoppen gedraaid wordt? Of dienen deze altijd in acht genomen te worden?
  - Communiceer ook wat het doel is van deze drie aspecten. Is het reserveren bedoeld om drukte te reguleren? En/of om te registreren met het oog op bron- en contactonderzoek? Wanneer het gaat om drukte te reguleren, overweeg dan ook de niet-bedoelde consequenties van reserveren, zoals dat mensen buiten in de rij gaan staan om te bellen om te reserveren.

Bij deze knoppen missen nog een aantal zaken die wel in de routekaart staan, zoals huwelijken en uitvaarten. Blijven deze hetzelfde?

Voorstel openen binnensport basisschool leeftijd

- Ouders en verzorgers dienen buiten te wachten. Met uitzondering van zwembaden zijn wel de kleedkamers geopend. Dienen ouders bij zwemlessen ook buiten te wachten? Hoe worden kinderen geholpen met aankleden? En gezien schandalen in het verleden: is er aanvullend toezicht als er geen toezicht is van ouders?
- Communiceer niet alleen richting binnensportorganisaties, maar ook richting ouders

Algemeen aandachtspunt: de impact die een gewijzigde maatregel kan hebben naleving van de basismaatregelen en het mogelijk maken daarvan (zie [laatste brief met gedragsreflecties](#)).

RIVM Corona Gedragsunit
2 maart 2021